

**Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого**

**Військово-юридичний інститут**

Кафедра цивільного процесу

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ  
«Цивільний процес»**

**Рівень вищої освіти** – перший (бакалаврський) рівень

**Ступінь вищої освіти** – бакалавр

**Галузь знань** – 26 «Цивільна безпека»

**Спеціальність** – 262 «Правоохоронна діяльність»

**Спеціалізація** – «Правоохоронна діяльність»

**Статус навчальної дисципліни** – обов'язкова

**Рік набору** – 2022

Харків 2022

**Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільний процес»** для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 25 с.

**Розробники:**

Гусаров Костянтин Володимирович, доктор юридичних наук, професор,  
завідувач кафедри цивільного процесу;

Жушман Максим Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри цивільного процесу;

Рожнов Олег Вікторович, кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри цивільного процесу

Затверджено на засіданні кафедри цивільного процесу  
(протокол № 8 від 08 червня 2022 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні  
кафедри цивільної юстиції та адвокатури  
(протокол № 10 від 19 червня 2023 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні  
кафедри цивільної юстиції та адвокатури  
(протокол № 8 від 17 травня 2024 р.)

**Завідувач кафедри** – Гусаров Костянтин Володимирович, доктор юридичних наук, професор

## **Зміст**

1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Очікувані результати навчання	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни	11
5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	12
6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	13
7. Критерії оцінювання результатів навчання	14
8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти	22
9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни	22

## 1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільний процес» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Найменування показників	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність, спеціалізація	Дидактична структура навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,0	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Обов'язкова
Кількість модулів – 2		Період підготовки: 2022-2025
Загальна кількість годин – 90	Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»	Семестр
		3
Тижневих годин: аудиторних – 2-4, самостійної роботи здобувача вищої освіти – 2-4.	Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»	<b>Лекції</b>
		22 год.
		<b>Практичні заняття</b>
		26 год.
		<b>Самостійна робота</b>
	Спеціалізація «Правоохоронна діяльність»	42 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

**Мета навчальної дисципліни** – формування системи знань про розгляд судами справ в порядку цивільного судочинства, реалізацію права на справедливий суд в контексті цивільної юрисдикції, особливості позовного та інших видів проваджень.

### **Завдання:**

- формування системи теоретичних знань про цивільне процесуальне право як галузь права, його змістовне наповнення;
- засвоєння здобувачами вищої освіти значення базових категорій цивільного процесуального права, змісту основних процесуальних інститутів;
- розвиток умінь і навичок щодо аналізу нормативно-правових актів, які регулюють цивільні процесуальні правовідносини, набуття досвіду аналітичної роботи;

- опанування необхідним інструментарієм у сфері розгляду і вирішення судами спорів;
- оволодіння навичками правильного тлумачення норм цивільного процесуального права та практичного їх застосування при вирішенні конкретних судових справ.

**Пререквізити:** «Теорія права», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Цивільне право», «Трудове право».

**Кореквізити:** «Міжнародне право», «Основи господарського права», «Речове право», «Правова робота у правоохоронних органах та військових формуваннях», «Міжнародне гуманітарне право».

**Постреквізити:** «Процесуальні питання виконання судових рішень», «Соціальний захист та пенсійне забезпечення правоохоронців».

## 2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1	Демонструвати знання та розуміння сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та стандартів у галузі цивільного процесу.
РН НД-2	Здійснювати оцінку та узагальнення інформації щодо ефективності правосуддя у цивільних справах та національної процесуальної системи.
РН НД-3	Виявляти тенденції розвитку галузі цивільного судочинства та цивільного процесу у контексті сталих та формалізованих практик розвитку сфери цивільної юстиції на національному та наднаціональному рівнях.
РН НД-4	Окреслювати алгоритми процесуальної діяльності у сфері цивільного процесу відповідно до правових статусів органів судової влади, учасників цивільного процесу та ефективно використовувати методи і способи діяльності згідно з їх правовими статусами з урахуванням положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
РН НД-5	Демонструвати знання та виокремлювати межі процесуальної правосуб'єктності суб'єктів процесуальної діяльності, форми її реалізації при розгляді цивільної справи з урахуванням міжнародних стандартів справедливого судочинства.
РН НД-6	Здійснювати планування правових результатів процесуальної діяльності з урахуванням положень п. 1 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини.

РН НД-7	Демонструвати професійні знання вчинення процесуальних дій у цивільному судочинстві відповідно до міжнародних стандартів здійснення правосуддя.
РН НД-8	Виокремлювати специфіку співвідношення інститутів та норм матеріального і процесуального права при здійсненні правосуддя з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.
РН НД-9	Демонструвати аналіз і оцінку правового регулювання цивільного судочинства з точки зору дотримання принципів цивільного процесуального права з урахуванням найкращих практик Європейського Союзу у цій сфері.
РН НД-10	Застосовувати правила розмежування судової юрисдикції.
РН НД-11	Прогнозувати процесуальні наслідки оцінки доказів та її результати.
РН НД-12	Виявляти проблеми у застосовуванні універсальній позовної форми захисту права і його сучасних модифікацій та самостійно знаходити шляхи їх подолання.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності й освітньо-професійною програмою «Правоохоронна діяльність», а саме:

***Загальних компетентностей:***

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК1.1. Здатність удосконалювати свій професійний рівень та набувати нові знання.

ЗК1.2. Здатність до пошуку альтернативних рішень у професійній діяльності.

***Спеціальних компетентностей:***

СК4. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.

СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

СК6. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти.

### ***Програмних результатів навчання:***

РН 2. Організувати культурний діалог на рівні, необхідному для ефективної професійної діяльності.

РН 3. Збирати необхідну інформацію з різних джерел, аналізувати і оцінювати її.

РН 4. Формулювати і перевіряти гіпотези, аргументувати висновки.

РН 8. Здійснювати пошук інформації у доступних джерелах для повного та всебічного встановлення необхідних обставин.

РН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН 11. Знати і розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

## **3. Зміст програми навчальної дисципліни**

### **Модуль 1. Загальні положення цивільного процесуального права**

*Сфера цивільного процесу.* Судовий захист прав і охоронюваних законом інтересів. Сутність правосуддя в цивільних справах і цивільного судочинства. Система судів цивільної юрисдикції. Поняття цивільного процесу (цивільного судочинства). Цивільне судочинство й інші форми судочинства. Професія судді і судовий метод.

*Доступність правосуддя в цивільних справах і право на справедливий судовий розгляд.* Усесвітній рух доступу до правосуддя. Доступність правосуддя

як міжнародний стандарт. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод та її застосування в цивільному судочинстві. Право на справедливий судовий розгляд та його складові. Роль Ради Європи в гармонізації цивільного процесуального законодавства та практика його застосування. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи щодо доступності правосуддя в цивільних справах.

*Цивільне процесуальне право як галузь права.* Предмет цивільного процесуального права. Метод правового регулювання цивільних процесуальних правовідносин. Цивільне процесуальне законодавство. Межі дії цивільного процесуального закону. Судова практика в цивільному судочинстві. Наука цивільного процесуального права. Видатні представники науки цивільного процесуального права кінця ХІХ – початку ХХ ст.

*Принципи цивільного судочинства та їх система.* Поняття та система принципів цивільного судочинства. Загальновизнані принципи права та судове правозастосування (верховенства права, правової визначеності, субсидіарності тощо). Правові аксіоми в цивільному судочинстві.

*Окремі принципи цивільного судочинства.* Принцип законності. Принцип незалежності суддів та підкорення їх тільки закону. Принцип рівності учасників перед законом та судом. Принцип гласності судового процесу та його повне фіксування технічними засобами. Принцип забезпечення апеляційного та касаційного оскарження. Принцип національної мови. Принцип обов'язковості виконання рішень, ухвал, постанов суду. Принцип диспозитивності. Принцип змагальності. Принцип рівноправності сторін.

*Цивільна юрисдикція.* Поняття цивільної юрисдикції. Юрисдикція суду щодо справ позовного провадження. Юрисдикція суду щодо справ наказного провадження. Юрисдикція суду щодо справ окремого провадження.

*Підсудність цивільних справ.* Поняття підсудності. Види підсудності. Правила територіальної підсудності цивільних судів. Наслідки порушення правил підсудності. Порядок передачі справ з одного суду до іншого.



*Інститут сторін в цивільному судочинстві.* Поняття сторін. Процесуальні права та обов'язки сторін. Процесуальна співучасть. Неналежний відповідач і порядок його заміни. Залучення співвідповідачів. Процесуальне правонаступництво.

*Треті особи.* Поняття третіх осіб. Треті особи, які заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору. Треті особи, які не заявляють самостійних вимог щодо предмета спору.

*Представництво в суді.* Поняття представництва в суді та його відмінність від суміжних процесуальних інститутів. Види судового представництва. Процесуальне становище та повноваження представника в суді.

## **Модуль 2. Умови процесуальної діяльності**

*Органи та особи, яким законом надано право звертатись до суду в інтересах інших осіб.* Підстави та форми участі в цивільному процесі Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, прокурора, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, які захищають права інших осіб. Порядок порушення цивільної справи на захист прав та охоронюваних законом інтересів інших осіб. Участь органів державної влади та місцевого самоврядування в процесі для подання висновку у справі.

*Основи доказової діяльності в цивільному судочинстві.* Поняття та мета судового доказування. Поняття судових доказів. Предмет доказування. Підстави звільнення від доказування. Належність, достатність, достовірність доказів та допустимість засобів доказування. Оцінка судових доказів. Засоби доказування.

*Право на звернення до суду та його реалізація.* Передумови права на звернення до суду за судовим захистом та порядок його здійснення. Позов та його сучасні модифікації. Поняття позову та його елементи. Види позовів. Зміна позову. Вимоги закону щодо форми та змісту позовної заяви. Письмові заяви учасників справи. Процесуальні наслідки звернення до суду із позовною заявою, яка не відповідає вимогам закону. Повернення позовної заяви. Підстави відмови

у відкритті провадження у справі. Правові наслідки відкриття провадження у справі. Захист відповідача проти пред'явленого позову. Забезпечення позову.

*Підготовче провадження в структурі цивільного процесу.* Місце підготовчого провадження в структурі цивільного судочинства. Право на справедливий судовий розгляд та підготовче провадження. Загальна характеристика підготовчого провадження. Підготовче засідання та порядок його проведення. Врегулювання спору за участі судді. Судові виклики та повідомлення.

*Розгляд справи по суті в суді першої інстанції. Судові рішення.* Поняття та значення стадії розгляду справи по суті. Процесуальний порядок розгляду справи по суті. Відкладення розгляду справи, перерва в судовому засіданні, зупинення провадження у справі. Завершення судового розгляду справи без ухвалення судового рішення. Поняття і види судових рішень. Законна сила судового рішення. Вимоги, яким повинно відповідати судове рішення. Зміст судового рішення. Усунення недоліків рішення судом, який його ухвалив. Ухвала суду.

*Непозовні та спрощені провадження.* Наказне провадження в структурі цивільного процесу. Порядок розгляду справ наказного провадження. Порядок видачі та скасування судового наказу. Процесуальні особливості спрощеного позовного провадження. Окреме провадження в системі цивільного судочинства. Процесуальний порядок розгляду та вирішення справ окремого провадження.

*Перегляд та оскарження судових рішень.* Моделі апеляції. Право апеляційного оскарження та порядок його здійснення. Розгляд справи судом апеляційної інстанції. Повноваження суду апеляційної інстанції. Загальна характеристика касаційного провадження. Право касаційного оскарження та порядок його здійснення. Повноваження суду касаційної інстанції. Загальна характеристика перегляду судових рішень за нововиявленими та виключними обставинами.

#### 4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

№ п/п	Дата проведення (згідно розкладу)	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
			Усього	У тому числі		
				Лекції	Практичні заняття тощо	Самостійна робота
		<b>Модуль 1. Загальні положення цивільного процесуального права.</b>				
1.		Тема 1. Сфера цивільного процесу. Доступність правосуддя в цивільних справах і право на справедливий судовий розгляд.	8	2	2	4
2.		Тема 2. Принципи цивільного судочинства та їх система. Окремі принципи цивільного судочинства.	8	2	2	4
3.		Тема 3. Цивільна юрисдикція. Підсудність цивільних справ.	10	2	4	4
4.		Тема 4. Інститут сторін в цивільному судочинстві. Треті особи.	14	4	4	6
5.		Тема 5. Представництво в суді.	8	2	2	4
		<i>Разом</i>	<i>48</i>	<i>12</i>	<i>14</i>	<i>22</i>
		<b>Модуль 2. Умови процесуальної діяльності.</b>				
6.		Тема 1. Органи та особи, яким законом надано право звертатись до суду в інтересах інших осіб.	6	2	2	2
7.		Тема 2. Основи доказової діяльності в цивільному судочинстві.	6	2	2	2

8.		Тема 3. Право на звернення до суду та його реалізація. Підготовче провадження в структурі цивільного процесу.	8	2	2	4
9.		Тема 4. Розгляд справи по суті в суді першої інстанції. Судові рішення.	8	2	2	4
10.		Тема 5. Непозовні та спрощені провадження. Перегляд та оскарження судових рішень.	14	2	4	8
		<i>Разом</i>	<i>42</i>	<i>10</i>	<i>12</i>	<i>20</i>
		<b>Усього годин / кредитів ECTS</b>	<b>90/3,0</b>	<b>22</b>	<b>26</b>	<b>42</b>

### 5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах:

- підбір та аналітичне дослідження рекомендованої, нової навчальної та наукової літератури, тематичних актів законодавства України, статистичних даних, судової практики з вирішення цивільних справ;
- опрацювання конспектів лекцій;
- підготовка до практичних занять;
- розробка кейсів з питань застосування нормативно-правових актів судами;
- виконання практичних завдань;
- підготовка індивідуальних робіт (стаття, тези й ін.);
- самотестування;
- підготовка до всіх видів поточних контрольних випробувань (виконання тестових завдань тощо);
- підготовка до іспиту згідно з переліком питань, що розроблені кафедрою, та ін.

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання

закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри цивільної юстиції та адвокатури.

## **6. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання**

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Цивільний процес» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

*Поточний контроль* знань включає:

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на практичних заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове чи експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсів, захист есе чи реферату за ініціативи здобувача освіти й ін. У ході практичного заняття здобувач може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0; 1; 1,5; 2);

- контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестових завдань. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача до вивчення поточного матеріалу.

Протягом семестру здобувачі вищої освіти виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *іспит*.

Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й індивідуальної роботи, за якої здобувач допускається до складання іспиту, становить 25 балів.

Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 60 балів.

## 7. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Цивільний процес» при підсумковому контролі у формі іспиту:

Поточний контроль				Індивідуальна робота здобувачів	Підсумковий контроль (іспит)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2				
п/з	тестове завдання	п/з	тестове завдання			
max 14	max 2	max 12	max 2	max 10	max 60	max 100

### Критерії оцінювання (іспит)

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 2	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	1,5	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 2	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	1,5	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є незначна кількість помилок.
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	0,5	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.	
Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти:  Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Проведено соціологічне дослідження – опитування, анкетування тощо. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування

		актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	6	Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.
	4	Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на судову та / або правозастосовну практику. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.
	2	Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до правозастосовної практики.

		Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недоброчесності.
Реферат	Max 10	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважає більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).



Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу	Мах 4	<p>В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення. Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації. Здобувач продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.</p>
	2	<p>Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Здобувач не продемонстрував уміння працювати з літературою, ґрунтовно аналізувати норми чинного законодавства, використовувати у необхідній кількості наукові джерела та правозастосовну практику, виокремлювати проблеми правозастосування та головну думку. Зроблені висновки не в повній мірі відображають зміст анотованого матеріалу або є помилковими.</p>
	Min 0	<p>Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.</p>
Узагальнення правозастосовної практики	Мах 10	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував 30-50 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення належним чином оформлено, наведені посилання на джерела інформації, містить вступ, в якому вказується на актуальність та мету роботи, змістовну частину, яка структурує процесуальні документи відповідно до правової позиції, та висновки. У висновках зроблено акцент на проблемах правозастосування, наявності розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліках і похибках у діяльності правозастосовних органів, існуванні прогалин у законодавстві, неоднаковості у тлумаченні оцінних понять тощо. Узагальнення ілюструється за допомогою презентації.</p>

	8	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 30 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.</p> <p>Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина містить просте перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно.</p> <p>У висновках вказано на проблеми правозастосування, наявність розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліки та похибки правозастосовних органів, існування прогалін у законодавстві, неоднаковість у тлумаченні оцінних понять та ін.</p>
	6	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 20 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.</p> <p>Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не визначені проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці.</p>
	4	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 10 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.</p> <p>Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.</p>
	2	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 5 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.</p> <p>Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім,</p>

		змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.
	Min 0	Відсутній аналіз обраних судових рішень або відповідних процесуальних документів, викладено лише зміст зібраних матеріалів. Узагальнення належним чином не оформлене та не структуроване; не наведені посилання на використані джерела інформації.
Есе	Max 6	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із судової практики, прецедентах Європейського суду з прав людини, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	4	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Складання термінологічного словника	3	Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення заздалегідь узгодженого переліку термінів, що відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 10 термінів. Здобувач спирався при підготовці словника на чинне законодавство, міжнародні нормативні акти, практику Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду, а також сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Розробка схем, таблиць, діаграм	3	Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу чинного законодавства, узагальнення правозастосовної практики, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни, яку вивчає здобувач вищої освіти. Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи

		бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.
Створення презентації	3	За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором здобувача іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.
Створення короткометражного фільму	10	Презентується фільм тривалістю не менш 2-3 хвилин аудіо-відео або відео контенту. Сюжет фільму ґрунтується єдиною метою, містить ідею, яка заздалегідь обговорена з науковим керівником. Фільм виконаний якісно, звук чіткий, є доступним для перегляду.
Написання та опублікування наукової статті	10	Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.
Написання та опублікування тез доповіді на конференції	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам, які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.
Іспит	Мах 60	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни.</li> <li>2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою.</li> <li>3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.</li> </ol>

	55	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</li> <li>2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.</li> <li>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</li> </ol>
	50	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповідях суттєвих помилок.</li> <li>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</li> <li>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</li> </ol>
	45	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</li> <li>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</li> <li>3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповідях за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</li> </ol>
	40	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</li> <li>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</li> <li>3. Помилки у відповідях за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</li> </ol>
	35	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</li> <li>2. Наявність помилок у відповідях на питання.</li> </ol>
	Min 0	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</li> <li>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</li> </ol>

## 8. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти

### Шкала підсумкового педагогічного контролю (іспит)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
<b>A</b>	<b>Відмінно</b> – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
<b>B</b>	<b>Дуже добре</b> – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
<b>C</b>	<b>Добре</b> – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
<b>D</b>	<b>Задовільно</b> – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
<b>E</b>	<b>Достатньо</b> – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
<b>FX</b>	<b>Незадовільно</b> – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
<b>F</b>	<b>Незадовільно</b> – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

## 9. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

### *Нормативно-правові акти*

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: [http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995\\_004#Text](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text)
3. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 6 листопада 1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>
4. Земельний кодекс України : Закон України від 25 жовтня 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
5. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 6 липня 2005 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

6. Митний кодекс України : Закон України від 13 березня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
7. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
8. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text>
9. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
10. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
11. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15#Text>

### *Література*

#### *Основна література*

1. Курс цивільного процесу: Загальна частина : підручник. Ужгород : РІК-У, 2020. 808 с.
2. Науково-практичний коментар. Цивільний процесуальний кодекс України / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 838 с.
3. Практикум з цивільного процесу України : навч.-методичн. посіб. для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за заг. ред. Н. В. Василюни, Ю. Д. Притики. Київ : ВД «Дакор», 2022. 324 с.
4. Цивільне процесуальне право України (Загальна частина) : підручник / за ред. О. В. Гетманцева. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 412 с.
5. Цивільне процесуальне право : підручник / В. М. Коссак та ін. Київ : Право, 2020. 752 с.
6. Цивільний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. Н. В. Василюни, Б. І. Гулька, О. О. Кота. Київ : ВД «Дакор», 2021. 1028 с.

*Додаткова література*

1. Gusarov K., Popov O. Recognition of the fact of birth or death in the temporarily occupied territory under the rules of special proceedings. *Щорічник українського права: зб. наук. пр.* Харків : Право, 2021, № 13. С. 261–272.
2. Kaplina O., Zhushman M., Cherevatenko I. Jidicial reforms in Ukraine: polishing procedures and their systemic role. *Cuestiones politicas*. 2021, Vol. 39, № 70. P. 757–768.
3. Komarov V., Tsvina T. International standard of access to justice and subject of civil procedural law. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021, Vol. 28, № 3. P. 197–208.
4. Komarov V., Tsvina T. The Impact of the ECHR and the Case law of the ECtHR on Civil Procedure in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe*. 2021, № 1(9). P. 79–101.
5. Liber Amicorum Вячеслав Комаров / за ред. Т. В. Комарової. Харків : Право, 2020. 1192 с.
6. Кравцов С. О., Завгородня А. С., Точій А. О. Особливості використання електронних доказів у системі засобів доказування в цивільному процесі. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Юридичні науки»*. 2021, № 4 (26). С. 220–224.
7. Мамницький В. Ю., Алексанян К. А., Діброва Т. А. Проблемні питання інституту малозначних справ за Цивільним процесуальним кодексом України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021, № 9. С. 79–82.
8. Цувіна Т. А. Єдність судової практики й механізми її забезпечення. Доступ до правосуддя в умовах сталого розвитку: до 30-річчя незалежності України : колективна монографія / за заг. ред. Ю. Притики та І. Ізарової. Київ : ВД «Дакор», 2021. С. 108–134.
9. Цувіна Т. А. Розумні строки судового розгляду як елемент права на справедливий судовий розгляд: підхід Європейського суду з прав людини. Строки. Позовна давність : зб. ст. / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ЕКУС, 2021. С. 142–160.



10. Шутенко О. В. Правове регулювання інституту сторін з позиції принципу балансу цивільних процесуальних правовідносин. *Слово Національної школи суддів*. 2021, № 1 (34). С. 90–102.

*Інтернет-ресурси:*

1. Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>
2. Офіційний веб-портал Конституційного Суду України - <https://ccu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал «Судова влада України» - <http://court.gov.ua/>
4. Офіційний веб-портал Верховного Суду - [https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik\\_sprav/](https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/)
5. Єдиний державний реєстр судових рішень - <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

*СЕНМК*

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри цивільної юстиції та адвокатури. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/859-kafedra-tsyvilnoi-iustytysii-ta-advokatury.html>

*НЕІК*

Навчальний електронний інформаційний комплекс «Цивільний процес». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1241>